

Za novou podobu školy a školství

Dílo Komenského nebylo dosud při budování české školy využito

Od přelomu století - touha českých učitelů po vybudování moderní české školy - Komenský se stává patronem, symbolem, zdrojem citátů, jeho portréty zdobí školy. Avšak chybí pokus o moderní interpretaci.

Situace pokračuje i po vzniku ČSR; reformní hnutí, pokusné školy, převládají cizí vzory. Násilný konec snah za protektorátu, boj o přežití národa. Jednostranný příklon k sovětskému vzoru po r. 1948.

Po listopadu 1989: Hledání nové tváře české školy. Opatrné oprašování minulosti, nekoncepční krůčky, drobné legislativní a organizační úpravy. Odvrat od Sovětů, šilhání na Západ - opět nekoncepční přejímání cizích zkušeností (waldorfské školy, soukromé školy, alternativní školy). Komenský stranou zájmu. Oprávněně?

Moderní interpretace Komenského díla může představovat optimální koncepci pro soudobou českou školu

a) Organizace. Obecné požadavky na systém.

aa) aby každý žák měl stejné možnosti startu a seberealizace

ab) možnost přizpůsobit se individualitě žáka, jeho pracovnímu a

životnímu tempu, jeho schopnostem a neschopnostem, jeho zájmům a představám o vlastním životě

ac) aby učitel měl možnost dát dětem ze sebe to nejlepší

b) Atmosféra. Laskavá, optimistická, radostná, hravá, motivující.

Spolupráce a sociální součinnost, pomoc druhým.

c) Cíl. Výchova vzdělaného člověka, občana s moderním logickým a abstraktním myšlením, kultivovaným vyjadřováním, vřelým srdcem a rozvinutým citem. Výchova odpovědného demokrata - harmonické

- osobnosti. Východiskem i cílem školy je člověk - ne potřeby průmyslu nebo abstraktní společnosti. Škola - dílna lidskosti.
- d) *Rozvoj tvořivosti a činných metod. Dítě jako subjekt činnosti. Studijní škola vedoucí k vrcholům tvořivého myšlení, rozvoj intelektuálních a jiných dovedností - kritérium je praxe, možnost ověřit si fakta. Uvádění do metod vědecké práce, moderních badatelských metod.*
- e) *Škola jako součást společenského života, společenských celků, státních, národních i mezinárodních. Příprava nového světa bez hranic, bez násilí, světa porozumění. Výchova nových občanů, světoobčanů, tolerantních, zakotvených ve vlastním národě, ale mířících nad něj. Úzké mezinárodní osobní vztahy.*
- f) *Škola - otevřený systém. Propojit školu s komunikačními prostředky a informačními kanály. Vrátit škole atraktivitu a společenskou prestiž.*
- g) *Vzdělání jako komplex, systém poznatků. Ne nesouvislá tříšť předmětů. Poznání jako celek, jako syntéza. Vrcholí ve filosofii. Učivo - základní látka - zlatý fond lidského poznání, harmonický systém. Rozvíjet schopnosti pro jakékoli další studium a intelektuální činnost, prostředkovat formování osobnosti žáka. Rozumná všestrannost proti nebezpečí úzké specializace.*
- h) *Osobnost učitele - požadavky na ni. Vzdělání všeobecné, odborné a pedagogické. Svobodný, myslící, odpovědný občan, demokrat. Morální, rovná páteř. Odpovědný svému svědomí a poznání. Přesvědčený o hlubokém společenském smyslu své práce. Učitel - vzor vzdělaného člověka - osobní vliv na rozvíjející se osobnosti, stojící na začátku životní dráhy.*

Komenského postuláty zní zcela moderně a jistě rovnocenně tomu, co se pracně získává v cizině. Lze na nich založit koncepci novodobé české školy. Předpokládá to ovšem nový, tvořivý přístup jak k dílu J. A. Komenského, tak k pojetí české školy.

Boris Uher

Skupina řešitelů pracuje na výzkumném, úkolu pod názvem **"Budoucnost vzdělání a školství v ČR v obnovené demokratické společnosti a**

v sjednocující se Evropě". Vedoucí řešitelského týmu, prof. PhDr. Jiří Kotásek, CSc., přednesl na konferenci referát zásadního významu a širokého koncepčního záběru. Protože redakce do uzávěrky nedostala text referátu, zařazuje na tomto místě alespoň stručnou informaci. Celý referát bude publikován v příštím čísle.

Problémy reformy vzdělávací soustavy ve světě a u nás

Jiří Kotásek

Charakteristika naší současné společenské situace jako východisko úvah a návrhů na strategii rozvoje vzdělávacího systému.

Dilema snah o školský status quo ante a hledání perspektiv slučitelných s vývojovými trendy vzdělávacích soustav ve vyspělých demokratických společnostech.

Individuální právo na vzdělání jako součást lidských práv a svobod a jeho důsledky pro koncepci vzdělání a školství. Postavení a úloha vzdělávací politiky ve světě a u nás.

Přesun těžiště od kvantitativních ke kvalitativním hlediskům v zahraničních vzdělávacích soustavách. Diskuse o vnější a vnitřní reformě v našem školství.

Snahy o překonání vzdělanostního a kvalifikačního deficitu ČSFR a jejich důsledky pro postupné strukturální změny v základním, středním a vysokém školství. Alternativní modely školského systému.

Nové prvky v kurikulární, examinační a evaluační problematice školského systému.

Školství v podmínkách restriktivní rozpočtové politiky státu.

Škola a její sociální prostředí jako ohnisko vzdělávacích inovací.

Autor mimo jiné upozornil, že nespokojenost se školstvím je globální fenomén, škola je terčem kritiky ve všech průmyslově vyspělých zemích. Moderní společnost očekává, že škola převezme více funkcí a větší odpovědnost. Úkoly jsou nové, ale podmínky zůstaly bez podstatných změn. U nás se projevuje tendence odmítat všechno, co tu bylo v uplynulých 40 letech. Hrozí nebezpečí odtržení od světových tendencí, od